

Lillberget, Byn. I bakgrunden Eken. Foto 1950-talet.

GRUNDAREN AV GÅRDEN:

Per Persson (Eken 1788 - 1865d)

h Maria Svensdotter (Kila 1789 - 1868d) Vigda 1809 /MS var vid vigseln änka från Knöstad i Kila/

Barn:

Anna f 1813¹ /död 1818/

Maria f 1817 - tvilling /död s å/

Stina f 1817 – tvilling /död s å²

Anna f 1819³

Kajsa f 1823

Fam not 1809 – 1868

Lillberget grundades 1808/09 av Per Persson (f 1788) från Eken efter en delning av arvegården.

Ägan noterades 1840 som 1/10 (10%) av Byn.

Från början var boningshuset av gängse envåningstyp, och ägan var till en början ett av hemmanets minsta - åtminstone i jämförelse med den äldre granngården Berget (senare Gammelberget)... därav Lill...

Lillstugan på gården tillkom troligen ngn gång omkr 1840-talet.

Uppenbart är att Per Persson med tiden ökade sitt ägande och vid laga skiftet 1850 (Lillberget, Litt E) äger en betydande del av det gamla Eken, t ex den "södra delen".

1864 säljer PP/MS gården till **Otto Forsberg** - se nedan!

1 Vid Annas födelse 1813 har prästen felaktigt noterat moderns namn som Ingrid Andersdotter!

2 De båda barnen nöddöpta av grannhustrun Kajsa Jonsdotter, maka till arrendatorn Olof Andersson.

3 Dottern Anna f 1819 gifter sig med Elias Andersson i Jonsbol, Kila. 1844 födde hon sonen Anders, sommed tiden blev August Strindbergs läkare. Se noteringen för Elias nedan.

Måg **Jan Nilsson** (N Högsäter 1816 – utfl 1852)
h Kajsa Persdotter (1823 - 1852d) Vigda 1843

Barn:

Kajsa f 1844 /död 1847/
Anders f 1847 /död 1848/
Jöns f 1850,
Inga Maja f 1851,

Ganska omgående efter sin vigsel noteras Jan och Maja bli ägare av gården - men något tycks ha inträffat, för kort efter hustruns död 1852 flyttar Jan med sina två minderåriga barn till Åsen, där han senare gifter om sig 1855 i Borgvik(!) med Kristina Nilsson f 1826 i Bv - och blir hemmansägare, nämndeman (omkr 1866 >) och möjligen kyrkvärd?

=====
Uppenbarligen var husbondeparet Per och Maria (och/eller arvingarna) ovilliga att släppa taget om sin gård, för efter Jan Nilssons bortflytt blir de återigen ägare av Lillberget, och därpå följde 17 år av tillfälliga brukare som flyttar in och ut efter korta perioder... måhända Lillberget var en besvärlig arbetsplats... ?

=====
Statdr/arr **Anders Jonasson** (1814 – utfl 1854)
h Maja Bengtsdotter (1818 – utfl 1854)

Barn:

Anders f 1840
Lars Gustaf f 1843

Fam infl 1853 fr Källås, utfl 1854

=====
Statdr/arr **Johannes Persson** (1826 – utfl s å?/)
h Märta Jansdotter (Åmål 1826 – utfl s å?/)

Barn:

Anders Gustaf f 1854

Fam infl 1855 fr Kila, utfl samma år?

=====
Statdr/arr **Anders Nilsson** (1824 – utfl 1857)
h Katarina Olsdotter (1822 – utfl 1857)

Barn:

Stina Kajsa f 1847
Anna Maja f 1851
Nils f 1855

Fam infl 1856? ; utfl till Borgvik 1857

Arr **Elias Andersson** (Kila 1817 – utfl 1862) – f d nämndeman
h1 Anna Persdotter (Lillberget 1819 – 1848d) Vigda på Lillberget 1838!
h Karolina Svensdotter (Kila 1825 – utfl 1862) Vigda 1849

Barn (alla födda i Kila):
Anna f 1839
Maja f 1842 /död 1844/
Anders f 1844 (med tiden ”Strindbergs läkare”....)
Stina f 1846 /död s å/
August f 1849
Augusta f 1853
Adolf f 1855
Albertina f 1857
Amalia f 1859

Fam infl från Jonsbol, Kila 1859; utfl t Väckelön, Värmskog 1862

FOTNOT + bildbilaga: *Elias är särskilt intressant. Han gifte sig 1838 med Anna Persdotter f 1819 på Lillberget. De var hemmansägare i Jonsbol, Kila (S). Fyra år senare avled Anna 29 år gammal och Elias gifte om sig med Karolina Svensdotter. En återkommande kommentar i HFL under många år, noterar att Elias 28 okt 1833, alltså 16 år gammal var ”kurerad på Lazarettet i Carlstad för Benröta i munnen....”. Männe detta spelade in vid sonen Anders kommande yrkesval?*

År 1857 såg dottern Anna till att få en pigplats på sin mors föräldragård Lillberget, och hade väl troligen ett finger med i spelet för att få sina föräldrar att ta över brukningen av Lillberget när platsen blev ledig. Detta bör ju innebära att Elias bör ha varit väl bekant med folket på Lillberget redan innan han anlände till gården... och kanske hade han planer på att bli mer än brukare av gården...? Det förefaller ju lite märkligt att han som etableraad ägare av sin fädernegård i Kila flyttar med familjen till Byn som brukare...

I HFL noteras att sonen Anders redan i omkr 1857-58 höll på att ”studera i Karlstad”. Senare - på 1890-talet - skulle han bli känd som författaren August Strindbergs personlige läkare under dennes mest turbulenta Inferno-år. /se bilder + text/. Vid sidan av att vara ”studiosus” lär ju Anders ha besökt Lillberget åtskilliga gånger - vilket framgår av HFL där han vid husförhören i Byn omkring 1860 tycks läsa o förstå sin katekes utan problem!

/1860 svarade Elias - f d nämndeman - för att en brandförsäkring upprättades för ”skolhuset” i Byn. - Ssp/

=====
Arr **Anders Jonsson Högman** (1813 – utfl 1865) – f d fältjägare
h Kajsa Nilsson (1824 – utfl 1865)

Barn:
Jan Högman f 1839 i Stavnäs.

Fam infl 1861 fr Kackerud; utfl 1865
Sonen Jan Högman avancerar tydligen snabbt, han noteras under tiden i Byn som volontär, fänrik och sergeant.. ev som fältjägare?

=====
Arr **Anders Andersson** (Kila 1824 – utfl 1869)
h Kajsa Olsdotter (1824 - 1869)

Barn:
Kristina f 1855
Nils f 1857 i Ny socken
Maja f 1860
Kajsa f 1862
Augusta f 1865

Fam infl 1865; utflyttade 1869 till Eds sn.

=====

Bevarat köpebrev daterat 9 augusti 1864 visar att Per Persson och Maria Svensdotter sålde Lillberget 3/20 (15%) till mästersmeden från Borgvik Otto Forsberg och hustrun Juliana Skogsberg. Priset var 15.000 Rdr. Handlingen undertecknat av vittnena - nämndemännen Nils Olsson i Nystugan, Galtebol och Jonas Andersson på Tomta i Dalen. Lagfartsbevis erhöles 2 mars 1867, då även en mindre ägodel hade tillkommit i köpet. (Notis finns även i lagfartprotokoll 27 jan 1866).

.....

Otto Forsberg (Grava 1821 - utfl 1886) – f d mästersmed i Borgvik
h Juliana Skogsberg (Fröskog 1834 - utfl 1886)

Barn:

Ernst f 1859

Anna Sofia f 1861

Karl Otto f 1863

Julius Engelbrekt f 1865

Adolf f 1867

Maria f 1870

Lydia Juliana f 1874

Fam infl fr Nedre bruket, Borgvik nov 1867; utfl till Eds sn oktober 1886.⁴

Mästersmeden fr Borgvik Otto Forsberg o h h Juliana Skogsberg köpte gården 9 augusti 1864 för 15.000 Rdr. Handlingen undertecknad av vittnena - nämndemännen Nils Olsson i Nystugan, Galtebol och Jonas Andersson på Tomta i Dalen. Lagfartsbevis erhöles 2 mars 1867, då även en mindre ägodel hade tillkommit i köpet. Flera år efter försäljningen av gården 1886 återkommer Otto Forsberg i en mängd bevarade dokument (förnyelser av lån m m), som visar att han hade kvardröjande kontakter med efterträdarna på gården.

Ett intressant dokumnet som bevarats i gården är ett brandförsäkringsformulär från år 1869 där Otto Forsberg lämnat en del uppgifter som ger en viss insyn i de lokala förhållandena vid denna tid. Mangårdsbyggnaden består av 1 våning med 3 rum. Huset är 15 meter långt, 7,2 m brett och 3,3 m högt. Byggnaden är ett "gammalt hus", till hälften brädfodrat. Flygelbyggnaden (troligen det som senare kallats Lillstugan) är ett "nytt hus", helt brädfodrat och med måtten 9 meter långt, 7,5 m högt och 3,6 m högt. Båda husen har skiffertak. Till detta kommer ladugård, stall, uthus m m. På ett ungefär kan man kanske tänka sej att detta är ungefärliga mått på en gårdsbyggnader hos en välbärgad skattebondefamilj vid denna tid.

=====

Olof "Olle" Olsson (Nysäter 1831 - 1916d)
h Anna Lisa Nilsdotter (1833 - 1911d) Vigda 1855

Barn:

Anna Lisa f 1855 /död 1861/

Anders Gustaf f 1857

Stina f 1860 /död 1868/

August f 1862

Alfred f 1864

Anna Maria f 1866

Kristina f 1868 – g m Anders Gustaf Jansson, Väststugan, Dalen

Karl Otto f 1870

Axel f 1875

Hjalmar f 1878

Fam infl 1886 från Nygård i Borgvik.

Gården köpt från Otto Forsberg o h h Juliana Skogsberg, lagfartsbeviset för gården 6/40 (15%) finns bevarat

4 1870 är Katarina Nord piga hos familjen på Lillberget. (Se Skräddarstugan i Dalen).

från 1886. Det nutida boningshuset (se bild) uppfördes omkr 1890 under Olles första tid, då uppenbarligen övervåningen tillkom. En anledning lär ha varit en brand några år innan.⁵

Ägan noterad som 1:6 under 1900-talet.

Axel Olsson (1875 - 1912d) ogift, död i tuberkulos.

Denne var tänkt som den som arvingen av gården, noterad som hemmansägare vid sin död 22/1 1912. Han ägde då även en liten del av 1/8 (1.1/14?) i Segoltan, Ed (S)

Hjalmar Olsson (1878 – 1934)

h Vilhelmina "Mina" Vestberg (1879 B-vik - 1944d) v 1910

Barn:

Märta Eleonora f 1911

Ester Teresia f 1914

Ingrid Maria f 1918

Efter brodern Axels död övertog Hjalmar brukningen av sin arvegård.

Vid något tillfälle lär han ha drabbats av en skada (sparkad av en häst...?) och därför var han åtminstone lätt handikappad sina sista år. Han innehade diverse förtroendeuppdrag..

(Porträttbild...).

Efter Hjalmars död bodde Vilhelmina kvar till 1938, varefter hon flyttade in på Gammelberget, som Hjalmar hade köpt omkr 1918.

Omkr 1938 > och fram till 1946 ägdes av olika ägare under några år, bl a en brorson till gamle Olof Olsson - Frans Olsson (1889 - 1974, Ås, Eds sn)

Lillberget 122 ha (sammanlagt)

Ägare: Frans Olsson, Bertil Olsson och Rudolf Andersson, Ås, Slottsbron.

(Källa: Svenska gods och gårdar, del ii, utg 1944)

Erik Andersson (1910 - 1956d)

h Ruth Vilhelmina Jansson (1912 - 1987d). Vigda 1934

Barn:

Rut Gun Berry f 1935

Bengt Erik f 1937

(SbV del 3, 1963)

Familjen köpte gården 1946

5 Anna Haglund i Arvika berättade för mej att hennes far Karl Olsson (född 1880) i 8-årsåldern hade bevittnat branden från granngården Nytomta, där hans far vid den tiden var arrendator. "Kalle" hade hemifrån sett brandrök från Lillberget och blev förstås nyfiken, varpå han började springa upp mot gården. På vägen dit snubblade han och sprang gråtande hem igen med skrubbsår på sina knän... Händelsen berättades sedan i generationer - och blev samtidigt en minnesuppgift om när Lillberget stod i lågor...

Efter Eriks död bodde även Ruths syster Alice Jansson (1919 - 2003) på gården...

Eriks/Ruths barn Berry Billinger och Bengt Andersson blev därefter ägare fram till omkring 2012/14???

--

XX

Inneboende (i Lillstugan):

måg **Karl Nilsson** (Glava 1863 - utfl 1893) - h Anna Maria Olsson (1866 - utfl 1893)
KN var skollärare "vald 1889".

Barn:

Ester Maria f 1889

Karl Einar f 1891

Anna Hildegard f 1892

Oskar Hildebrand f 1895

Signe Ingeborg f 1897

Astrid Pella Maria f 1899

Fam infl från Källås 1890.

Fam utflyttad till Fyxnäs 1893! Det är troligt att Karl o Anna Maria bodde på Lillberget under sina 3 år i Byn...

/OBS! Samma år - 1890 - som Karl Nilsson flyttar in på Lillberget, anländer också småskolläraryrinnan Emma Brunzell till skolhuset!/

“Hyresgäst” mågen **Anders Gustaf Jansson** (1868 - utfl 1911) o h h Kristina Olsson (1868 -) infl 1901.

Barn: Ebba Maria “Mia” f 1904, Anna Elisabet f 1907.

Fam utfl till Nystugan i Dalen 28/4 1911

Gårdens “allt i allo-dräng”, **Sven Harald Johansson** (1925 - 2008) (“Sven på Skåka”) bodde ännu på 1980-talet i Lillstugan.

XX

Lillstugan, Lillberget, Byn. Eget foto ca 1980.

Erik o Ruth Andersson vid sin vigsel 1934